

v zemlji preveč sprstenine, je lan ne obraja, zato ne stori dobro na šotnatem in mahovitem svetu. Če je podnebje in vreme lanu ugodno, toplo in vlažno, stori lan dobro, če mu tudi zemlja ni tako po godu. Kedar mu pa vreme ne ugaja, je pa treba za nj bolj ugodne zemlje.

Belgijanci, kateri pridelujejo največ in najlepšega lanú, imajo tudi različno zemljo. Večidel Holandije in Belgije je naplavna zemlja, katero so v teku časa nanosile velike reke, ki se tam v morje izlivajo. Ker zemlja skoro tako nizko leži, kot morje, zato so po več krajih napravljeni jezovi in nasipi, ki branijo, da valovi ne pluskajo na suho zemljo. Zemlja je navadna naplavina (Alluvium). Po nekaterih krajih premaguje močna ilovica, po drugih je ilovica zeló s peskom mešana, in zopet se nahaja po nekaterih krajih tudi prod pa glina. Čeravno je zemlja precej različna, vendar pridelujejo povsod lep lan in izvrstno predivo. Samo čisto suh in pust pesek, pa mrzla, težka ilovica nista za lan.

Zeló enaka zemlja je tudi na Irskem, tam, kjer lan raste, samo da je sploh nekaj bolj mastna in ima več sprstenine, kot v Belgiji. Tema dvema podobna je tudi Ruska zemlja po Baltiskem primorju, kodar največ lanú in lanenega semena pridelujejo.

Lanú je več sort. Oziroma na čas setve imamo zimski in letni lan.

Zimskega sejemo jeseni, konec velikega srpana, ostane čez zimo in dozori okoli kresa. Po nekaterih krajih mu pravijo „turšek“ (turk). Prediva dá veliko in močnega, samo da je nekoliko trdo in ostro. Semena ima veliko in izvrstnega, najboljše za olje. Predivo zimskega lanú je bolj za hodna in močna dela. Morebiti bo sčasoma mogoče tudi iz te vrste lanú napravljati lično blago.

Letni lan je tudi spet dvojni: eden je zgodnji jarec, ki ga sejemo spomladi, kakor vreme in zima pripusti; on dozori konec malega srpana ob ajdovi setvi ali malo pozneje. Drugi je pa pozni, ki se zove podlan, ki ga sejemo tisti čas, kot ajdo, in dozori pozno jeseni. Prav za prav dozori seme malokdaj in še to komaj za olje. Ta lan ima sicer precej lično, toda slabo predivo.

Pa tudi jarec je več sort in sicer pri nas „lenovec“, ki ima zaprte glavice, in pa prezlej, ki mu glavice same razpokajo, kedar je seme zrelo. Prezlej ima sicer več semena, toda predivo je bolj kratko in tudi ni tako močno, kot pri lenovcu. Zraven tega je treba paziti, da seme ne prezori in ne uide. Mi se bomo držali le lenovca, kajti ta — rekli mu bomo sploh lan — ima najboljše predivo, in je podlaga predivske obrtnije vseh predivskih dežel.

Kakor pri vseh kmetijskih semenih, je tudi pri lanu treba seme menjati. To ni samo pri nas, marveč tudi drugje, in to ni vselej dosti samo v domačem kraju, ampak je včasih treba seme dobiti iz daljnih krajev. Tudi Belgijanci in Angleži dobivajo seme iz drugih dežel, vendar so začeli že tudi domá si iz njegova semena pridelovati mnogo domačega požlahnenega semena.

Najboljše laneno seme se dobi iz Ruskega in iz Holandije. Če prav si v mnogih krajih pridelujejo domače seme in ga pri setvi z domačim menjajo, vendar od časa do časa sejejo Rusko ali Holandsko izvirno seme. Prvo seme, ki priraste iz izvirnega, je skor ravno tako izvrstno, kot izvirno seme, včasih še celó boljše, pravijo mu „rožno seme“ ali „rožni lan“. Iz tega semena izrastlo seme je še tudi precej dobro, vendar je pa še boljše, če eno leto počiva, predno se seje; temu pravijo semenski lan. Dalnje seme je pa še

slabeje in je za seme samo takrat, če eno ali dve leti počiva, in že se premenja iz enega kraja v drugega.

Seme menjati je že sploh potreba pri vseh kmetijskih rastlinah, a še posebno pri lanu.

Nobeno seme ni tako izbirečno kakor laneno, in nobeno nima tolikega vspeha na dober pridelek, ko ravno laneno seme. Če je seme dobro, se sme pričakovati lep pridelek.

Rusko seme pride iz Ruskih in Pruskih primorskih mest: Rige, Pernava, Memelna, Kraljevca itd. Seme od tam pride v sodcih ali lajтах. Holandsko seme pride najlepše iz okolice Seeland o Renovih izlivih, zato se tudi kliče „See-landsko“ seme. Razpošiljajo ga v žakljih.

Gnojenje, obdelovanje in priprava zemlje za lan; setev in vrstenje.

Lan potrebuje globoko obdelane, rahle in gnojne zemlje. Lanene korenine se razprostirajo skor tako globoko v zemljo, kolikor gre steblo nad zemljo. Če zemlja ni globoko obdelana in zrahljana, ne morejo korenine daleč v tla, se ne morejo razprostirati v zemlji, in ker jim manjka živeža, tudi steblo ne more rasti in ostane kratko.

Zemlja za lan mora biti gnojna, toda ne s surovim gnojem; lanu se ravno pred setvijo ne sme gnojiti z živinskim gnojem, ampak treba ga je sejati na tako zemljo, ki ima staro gnojilno moč in je bila poprejšnjemu sadežu pognojena. Če je zemlja, za lan namenjena, premalo gnojna, in je na vsak način treba gnojiti, se gnoji s prav podelanim živinskim gnojem, ali pa z gnojnico. Če se gnoji z gnojem, se mora gnoj že prejšnjo jesen podorati, da pozimi razpade in se poprej dobro z zemljo pomeša, predno se lan seje. Če se pa z gnojnico gnoji po Belgijski navadi, se pa gnojnica na njivo vozi in poliva proti koncu zime ali pa zgodaj spomladi pred setvijo.

Za lan je gnojnica mnogo boljše kot pa trd živinski gnoj. Surov gnoj lanú še škoduje, ako bi se mu pognojilo pri setvi. Surov gnoj, ko začne v zemlji razpadati in se krojiti, rastline jako močno žene, da bohotno rastejo, pri tem pa nimajo časa, si pravega živeža poiskati in se vtrditi, zato ostanejo hodne in vodene, namesti čvrste in močne. Tak lan rad poleže, ker nima prave moči; predivo je hodno in ga veliko odpade pri izdelovanji. Na oči se vidi veliko blaga, toda slabo je. Temu nasproti pa z gnojnico gnojeni lan jako lepo raste, stebila so drobna in dolga, predivo pa močno in lično. Gnojnica razvija namreč svojo gnojilno moč v zemlji bolj rahlo in ne tako močno, kot trd gnoj, kar je za lan veliko koristneje. (Dal. prih.)

Gospodarske novice.

Trtna uš drugačna, kakor se je dozdej mislilo.

Dozdej se je mislilo, da trtna uš (phylloxera vastatrix) trsje pri koreninah poškoduje, al zdaj so gospodje Balbiani in Cornu, uda znanstvene akademije v Parizu, in pa Boiteau, tajnik vinorejske družbe v Libournu, najdlj, da ta uš svojih jajčic ne poklada na korenine trt, ampak v ljubje debela, in celó na perje samo, kjer uš potem solnčna toplota iz jajčic izvali. To važno iznajdbo razpravljajo zdaj vinorejci Francoski, kajti če phylloxera še le s perja in debela do korenin pride, se bo ta mrčes vse drugače zatreti mogel, kakor se je zatiral dozdej, ko se je njegovo gnjezdo le pod zemljo iskalo.